

Planlama Dergisi'nin 2023 yılına ait ilk sayısını sizlere tanıtmadan önce, Kahramanmaraş ve Hatay merkezli depremlerde yaşamını yitiren, yaralanan ve evini kaybeden yurttaşlarımızın acısını ve üzüntüsünün paylaştığımızı belirtmek isteriz.

Yaşadığımız bu felaketin ardından, deprem ve afet odaklı planlamanın plancılar, politika yapıcılar ve araştırmacılar tarafından ele alınması gereken kritik bir konu olduğu daha da belirgin hâle gelmiştir. Planlama Dergisi'nin uzun zamandır bu alandaki akademik çalışmalar için bir platform olduğunun bilincinde bu tartışmalara daha fazla yer vererek devam etmeye kararlıyız. Bu kararımızın da daha dirençli ve sürdürülebilir toplumlar inşa etmeye yönelik süregelen diyalog ve eyleme katkıda bulunmasını umuyoruz. Geleceğe bakarken, depremden etkilenen kentlerimizin, kendilerine özgü kültürlerini, mimarilerini, gündelik yaşam dinamiklerini ve sosyal beklentilerini koruyarak ve en son bilimsel araştırma ve bilgileri dikkate alarak yeniden inşa edileceği konusunda iyimseriz.

Bu sayımızda dokuz araştırma makalesi, bir derleme ve iki görüş yazısına yer verdik. Dergimizde yer alan dokuz araştırma makalesinin konuları farklı ölçeklerde zengin bir perspektif sunmaktadır.

COVID-19 küresel salgını, pandemi sonrası kentlerin yeniden üretimi ve pandeminin toplumsal etkileri gibi pek çok yeni araştırma konusunu gündeme getirmiştir. Bu kapsamda, salgın sonrasında dair değerlendirmelerde bulunan iki çalışma bulunmaktadır. Bunlardan ilki, Ankara Ulubey ve Önder mahallelerinde yaşayan Suriyeli mültecilerin "algı, bireysel korunma deneyimleri, ekonomik yapı, sosyal ilişkiler ve kenti kullanım pratikleri" bağlamlarında koronavirüs salgınından nasıl etkilendiklerini incelerken; ikincisi ise Türkiye'de sosyal yaşantının önemli bir parçası olan pazarların ve pazar yer seçimi kriterlerinin, COVID-19 salgınının günlük yaşamımıza getirdiği yeni dinamiklerle nasıl tekrardan planlanması gerektiğine dair bir ön değerlendirme sunmaktadır.

Türkiye'de kentlerin yüzyıllar öncesine dayanan köklü geçmişi, çok çeşitli ve katmanlı kültürel mirasların oluşumunu da beraberinde getirmektedir. Koruma kültürü ve yönetim planlaması, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda 2004 yılında yapılan değişikliklerle yasallaşmış olsa da, neoliberalizm ve hızlı kentselleşme, kültürel mirasların korunması ve yönetiminin önünde bir engel oluşturmaktadır. Bu sayımızda bu kapsamda yapılan üç araştırma, kentsel koruma literatürüne üç farklı perspektiften katkı sunmaktadır. Bunlardan ilki, kültürel miras yönetim planlamasına dair yapılan lisansüstü tez çalışmalarını inceleyerek, yönetim planlama yaklaşımının Türkiye pratiğindeki teori ve uygulama arasındaki ilişkisi üzerine kavramsal bir çerçeve sunarken; ikinci çalışma İstanbul'un en önemli kültürel miraslarından ve kentsel simgelerinden olmasına rağmen algılanabilirliği ve kent içerisindeki görünürlüğü gün geçtikçe azalan Haliç kıyılarındaki Deniz Surları'nın, Ayvansaray ve Cibali semtleri arasındaki izlerini kentsel dinamikler ve koruma anlayışı bağlamında incelemektedir. Üçüncü çalışma, kültürel miras olarak kabul edilen tarihi kent merkezlerinin özel ulaşım türleri sebebiyle yaşadığı tahribatı azaltmaya yönelik "Bireysel Hızlı Toplu Taşıma" yönteminin etkin bir ulaşım modeli olarak nasıl kullanılabileceğini, İzmir Tarihi Kemeraltı örneği üzerinden irdelemektedir.

Türkiye'de, 2000'li yılların başından itibaren planlama gündeminde pek çok araştırmaya konu olmuş, özellikle ekolojik yıkım ve doğa tahribatını en aza indirgeyecek yenilikçi yaklaşımlar barındıran sürdürülebilirlik kavramı, teoride kazandığı ivmeyi politika ve uygulamada kazanamamıştır. Altıncı araştırma makalemiz, bu anlamda Türkiye'de henüz mevcut olmayan, mahalle ölçeğinde bir ölçme ve izleme aracı geliştirilmesinin ilk adımı olabilecek sürdürülebilir bir sistem önerisi geliştirmektedir. Yedinci araştırma makalemiz ise mahalle ölçeğindeki erişilebilirlik yönetimi üzerine deneyimleri, gereksinimleri, beklentileri ve sorunları ele almakta; Çiğdem Mahallesi üzerine yaptığı araştırmayla çalışmanın kentin diğer bölgeleri ve belki Türkiye özelinde yürütülen erişilebilirlikle ilgili diğer çalışmalar konusunda genel bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır.

Son iki araştırma makalesinin ilki, Şanlıurfa ve Gaziantep kentlerinde 2004 yılından itibaren devam eden kentsel koruma çalışmalarına yerel koruma kapasitesindeki farklılıklar; bölgesel ve yerel değişimler üzerinden karşılaştırmalı bir değerlendirme sunarken; son araştırma makalesinde ise vaka örneği olarak seçilen Manavgat Irmağı Kıyı Düzenleme Projesi üzerinden ırmak kıyı düzenleme projelerinin sosyal adaletin sağlanmasına yönelik katkılarının neler olduğu tartışılmaktadır.

Kentlerin, özellikle metropollerin artan nüfus ve kentsel ihtiyaçlar sebebiyle kırsal alanlara doğru büyüyecek izledikleri çeşitli kentsel yayılma politikaları, dünya örnekleri üzerinden inceleyen derleme makaleyi iki görüş yazısı takip ediyor.

Bu yazıların ilki, İstanbulluların tarih boyunca kıyıyla etkileşim kurduğu önemli bir mekân olan Kabataş'ta gerçekleştirilen Kabataş Transfer Merkezi ve Yakın Çevresi Projesi'nin katılımcı tasarım süreçlerini ele alırken; ikinci görüş yazısı ise bir kentin sürdürülebilir gelişme açısından stratejik hedefleri yakalayabilmesi için Hafif Raylı Toplu Taşıma sistemlerinin önemli bir yatırım aracı olarak, plan kararı niteliğinde imar planlarının bir parçası olması gerektiğini tartışmaktadır.

Dergimize çalışmalarını ileten araştırmacılara; hakemlikleriyle çalışmaların değerlendirilmesine katkı sunan akademisyenlere ve uzmanlara; bu çalışmaları takip edip okuyan herkese teşekkürlerimizi sunuyoruz.